

Sygn. akt I CSK 3267/22

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa D. J. i W. B.
przeciwko [...] Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę ewentualnie o ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 31 sierpnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 8 grudnia 2021 r., sygn. akt VI ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od [...] Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz D. J. i W. B. kwoty po 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany [...] Bank S.A. w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 8 grudnia 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd Apelacyjny pominął fakty wynikające z kluczowego w sprawie dowodu, tj. oświadczenia o ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej stanowiące załącznik i integralną część umowy. Ponadto według skarżącego w sprawie występują istotne zagadnienia prawne:

1) Czy żądanie konsumenta stwierdzenia nieważności umowy, jako skutku zarzucanej abuzywności niektórych jej postanowień, wiąże sąd krajowy i zwalnia z obowiązku badania, czy zastosowanie środków przewidzianych przez właściwe przepisy krajowe pozwala na przywrócenie sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, jaka istniałaby w braku tego nieuczciwego warunku, czy też oceny możliwości dalszego wykonywania umowy po stwierdzeniu abuzywności części jej postanowień Sąd bada niezależnie od żądania konsumenta, kierując się zasadą prymatu utrzymania umowy długoterminowej w mocy i oceniając sprawę obiektywnie, z zastosowaniem regulacji i przepisów krajowych oraz z uwzględnieniem postanowień „pozostałych”, w tym zawartych w wiążącym strony Regulaminie?

2) Czy abuzywne są postanowienia odwołujące się do kursów z tabel kursowych banku, pomimo określenia w umowie weryfikowalnych zasad i kryteriów określania kursów w tabelach kursowych banku?

3) Czy w przypadku badania wzorca umownego w trybie tzw. „indywidualnej” kontroli stosuje się art. 385 § 2 k.c., w tym czy zasada dokonywania wykładni postanowień „niejednoznacznych” na korzyść konsumenta ma pierwszeństwo przed badaniem wzorca umownego w trybie kontroli tzw. „indywidualnej”?

4) Czy w przypadku uznania abuzywności jedynie dającej się wyinterpretować „normy” umownej, należy usunąć całą treść postanowienia, czy jedynie wyinterpretowaną z postanowienia „normę”, z pozostawieniem pozostałej treści postanowienia w mocy, jeżeli taki zabieg pozwala z jednej strony usunąć przyczynę abuzywności i przywrócić równowagę kontraktową, a z drugiej strony pozwala na utrzymanie umowy w pozostałej części w mocy, bez zmiany jej charakteru i bez nadmiernej ingerencji w nawiązany przez strony stosunek umowny?

5) Czy abuzywność klauzuli różnicy kursowej skutkuje abuzywnością klauzuli ryzyka kursowego, a jeśli tak to czy klauzula ryzyka kursowego upada w całości, czy w części oraz czy w przypadku abuzywności klauzuli ryzyka kursowego w całości lub w części, zastosowanie znajdują postanowienia umowy (Regulaminu) dotyczące oprocentowania dla kredytów złotówkowych, czy dla kredytów indeksowanych do waluty obcej?

Skarżący wskazał też, na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. oraz art. 69 ust. 2 pkt 4a w zw. z art. 69 ust. 3 i zw. z art. 75b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. Nr 72, poz. 665 ze zm.) oraz w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984).

W odpowiedzi na skargę powodowie wnosili o odmowę przyjęci skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jure, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01). Skarżący powinien wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, widoczną *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09).

Skarżący nie wykazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Argumentacja skarżącego sformułowana w tej części wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wprost zmierza do zakwestionowania dokonanej przez Sąd Apelacyjny oceny dowodów oraz poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych. Zawarty zaś w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub

niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 października 2020 r., IV CSK 136/20).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest natomiast zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne nie czynią zadość tym wymaganiom. Skarżący nie przytacza szerszego uzasadnienia w zakresie możliwych rozbieżnych interpretacji zaprezentowanych problemów prawnych, ani racji jurydycznych stojących za każdą z nich. Nie jest natomiast rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie argumentów uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w treści uzasadnienia skargi, a zwłaszcza podstaw kasacyjnych, jeżeli strona nie powołała ich we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16; z 4 lipca 2017 r., III CSK 64/17; z 10 maja 2018 r., I CSK 800/17).

Ponadto w przypadku pierwszych dwóch zagadnień prawnych skarżący powołuje się na orzeczenia, które zawierają odpowiedź na przedstawione przez niego pytania (m.in. wyroki TSUE: z 2 września 2021 r., C-932/19, JZ przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt. i in.; z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG oraz wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14). Skarżący zdaje się jednak pomijać te fragmenty orzeczeń, które wprost odnosząc się do sformułowanych przez niego zagadnień.

Co do skutków stwierdzenia abuzywności postanowień umownych w uchwale siedmiu sędziów z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, Sąd Najwyższy wskazał, że takie postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (zob. też m.in. wyrok TSUE z 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco Gutiérrez Naranjo i Ana María Palacios Martínez przeciwko Cajasur Banco i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA), pkt 61-62). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że sankcja niezwiązania konsumenta niedozwolonymi postanowieniami umownymi to bezskuteczność zawieszona (na korzyść konsumenta), a zatem umowa staje się trwale bezskuteczna dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę-konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w przedmiocie żądania uznania umowy za nieważną (zob. też uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17).

TSUE wykluczył przy tym, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (wyrok TSUE z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA przeciwko Albertowi Garcíi Salamance Santosowi i Bankia SA przeciwko Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i Verónice Yulianie Rodríguez Ramírez, pkt 54). Natomiast dopuszczalność wypełniania luk w umowie po stwierdzeniu bezskuteczności postanowienia abuzywnego była analizowana m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z 23 marca 2022 r., II CSKP 532/22, oraz w licznych orzeczeniach TSUE (zob. m.in. wyrok z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Árpád Kásler i Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt; wyrok z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, pkt 54, oraz

postanowienie z 4 lutego 2021 r., C 321/20, CDT SA przeciwko MIMR i HRMM, pkt 43).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Taka sytuacja w przypadku art. 385¹ § 1 i 2 k.c. nie ma jednak miejsca. Sam skarżący wskazuje bowiem na wyrażone w tym przedmiocie stanowisko Sądu Najwyższego (wyroki: z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16) oraz TSUE (wyrok z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W. i R.W. przeciwko Bankowi BPH S.A.). Odmienne stanowiska sądów powszechnych prezentowane w nielicznych sprawach nie stanowią natomiast podstawy do dokonania wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c.

Ponadto podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej

normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2022 r., I CSK 1467/22). Ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 października 2012 r., III SK 15/12; z 19 października 2012 r., III SK 13/12).

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) obciążył pozwanego kosztami postępowania kasacyjnego.